

Olympisch Stadion

OLYMPISCH STADION
AMSTERDAM

NATIONALE SPORATHERDENKING

4 MEI 2018

Comité Nationale Sportherdenking:

Jan-Coen Hellendoorn Voorzitter Comité
Julius Egan Secretaris Sportraad Amsterdam
Carla de Groot Directeur Olympisch Stadion Amsterdam
Jurryt van de Vooren Sporthistoricus

COLOFON

© 2018 Stichting Exploitatie Olympisch Stadion Amsterdam

Tekst: Jurryt van de Vooren

Fotografie: ANP, Niod, Nationaal Archief volgens de CC licensering, Wikipedia.

De redactie heeft zich ingespannen alle rechthebbenden van de afbeeldingen te achterhalen. Als u desondanks meent rechthebbende te zijn, neemt u dan a.u.b. contact op met kim@olympischstadion.nl.

Productie: Olympisch Stadion Amsterdam

Vormgeving: Marjolein Ruiter Grafisch Ontwerp & Media

De Nationale Sportherdenking 2018 wordt mede mogelijk gemaakt door de steun van Gemeente Amsterdam, NOC*NSF, Ajax Foundation, 4-5 mei Comité Amsterdam en het Olympisch Stadion.

Programma

4 mei 2018

OLYMPISCH STADION
AMSTERDAM

10.30 uur Ontvangst in 1928 Room
(Olympisch Stadion 2).

11.00 uur **Boksen in de oorlog**
Een inhoudelijk programma met bijzondere filmbeelden en foto's onder leiding van Jurryt van de Vooren en Frits Barend

12.30 uur **Nationale Sportherdenking**
Ceremoniële herdenking bij het beeld van Prometheus voor het Olympisch Stadion
Spreekers: Eric van der Burg (Gemeente Amsterdam), Raymon Blondel (NOC*NSF), Arnold Vanderlyde

“...We denken aan de sporters die enkel vanwege hun afkomst niet meer mee mochten doen en waarvan velen werden afgevoerd naar vernietigingskampen...”

André Bolhuis (voorzitter van NOC*NSF)

NIEUWE SPORTGROEPEN IN MACCABI-HAARLEM

HAARLEM. De afdeling Haarlem van „Maccabi”, Joodsche Sportbond in Nederland, gaat haar bemoeiingen uitbreiden. Men heeft het voornemen groepen voor de beoefening van atletiek, zwemmen, boksen en hockey te vormen. Zij, die tot een van deze groepen willen toetreden, kunnen zich voor het lidmaatschap van Maccabi voorloopig aanmelden bij den heer D. Heymans, arts, Burgemeester Boreelstraat 17, alhier, telefoon 19050.

Luc van Dam (1941).

Tot in de zomer van 1941 stonden er in *Het Joodsche Weekblad* artikelen over boksen.

De laatste oproep voor een Joodse boksclub

Op 7 november 1940 meldde het Joodsche Weekblad dat er in ons land 'vele Joodsche vereenigingen' bestaan: "...Vele zijn er geweest. En nog vele zullen worden opgericht. Men vindt er uitstekende sportclubs, boks-, worstel-, atletiek-, turn- en wandelclubs, padvinderij, dansclubs en ook voetbalclubs..." Twee maanden later werd de registratieplicht voor Joden ingevoerd.

Op 17 april 1941 werd gemeld dat Maccabi 'uit zijn dommel' is ontwaakt. '...De boksers zullen hun oefeningen gaan hervatten...' Twee maanden later bleek dat deze haar clublokaal had moeten verlaten. '...Zeer binnenkort zal men nu weer de beschikking over een clublokaal krijgen. Besprekingen hieromtrent zijn reeds in een vergevorderd stadium...' Nieuwe leden konden zich daarom

eindelijk weer inschrijven. Anderhalve maand later werden Joden niet meer geaccepteerd in publiekelijk toegankelijke ruimtes. De laatste keer dat er iets over het Joodse boksen werd gemeld, was bovenstaand bericht op 20 juni 1941. Op 1 november 1941 kregen Joden een verbod op lidmaatschap van een sportvereniging; twee maanden later begonnen de transporten. ■

Het olympische boksteam van 1928

Op 31 juli, terwijl de Spelen in volle gang waren, was er wat tijd voor een groepsfoto met de burgemeester, waarvoor de boksers zich hadden verkleed in traditioneel Volendams kostuum.

De sfeer oogt goed, hilarisch zelfs. Op 15 augustus 1928 – drie dagen na afloop van de Spelen – stond deze foto in het socialistische dagblad Voorwaarts.

De levens van drie van deze boksers liepen daarna steeds verder uiteen. Bep van Klaveren won goud in Amsterdam en werd de grootste bokslgende uit de Nederlandse geschiedenis. Tijdens de oorlog was hij niet in Nederland. De Joodse Ben Brill verloor in de oorlog bijna zijn hele familie, maar overleefde zelf met vrouw en zoon Kamp Westerbork en Bergen-Belsen. Sam Olij werd de meest beruchte Jodenjager van de Tweede Wereldoorlog en kreeg de doodstraf, later omgezet in vijftien jaar cel.

Tijdens de Nationale Sporthelden 2018 onderzoeken we wat er allemaal is gebeurd in de twintig jaar na deze prachtige foto.

Aan de Olympische Spelen van 1928 deden zes Nederlandse boksers mee:

- David Baan (1908 – 1984)
- Cor Blommers (1901 – 1983)
- Ben Brill (1912 – 2003)
- Bep van Klaveren (1907 – 1992)
- Karel Miljon (1903 – 1984)
- Sam Olij (1900 – 1975)

Negentig jaar geleden was er nog geen Olympisch Dorp, daarom verbleven de boksers in het Dam Hotel in Edam. ■

*Volendam, 31 Juli 1928.
Als gezamenlijke herinnering
aan een opzucht op atleten in
het "Dam Hotel" te Edam.
Athen 1928. Jansen
H. H. Jansen
C. Blommers
B. Brill
Bep van Klaveren*

Boven, van links naar rechts:
instructeur Ploeger, Jansma
(trainer), Steenhorst (trainer),
Miljon, Blommers, Olij.
Onder, van links naar rechts:
burgemeester Kolschoten,
Van Klaveren, Baan, Brill.

*D. Baan
Jansen*

Bep van Klaveren

De enige Nederlandse bokser met Olympisch goud is Bep van Klaveren. Hij won deze precies negentig jaar geleden in het vedergewicht, in hetzelfde stadion als waar nu de Nationale Sportherdenking over boksen wordt georganiseerd.

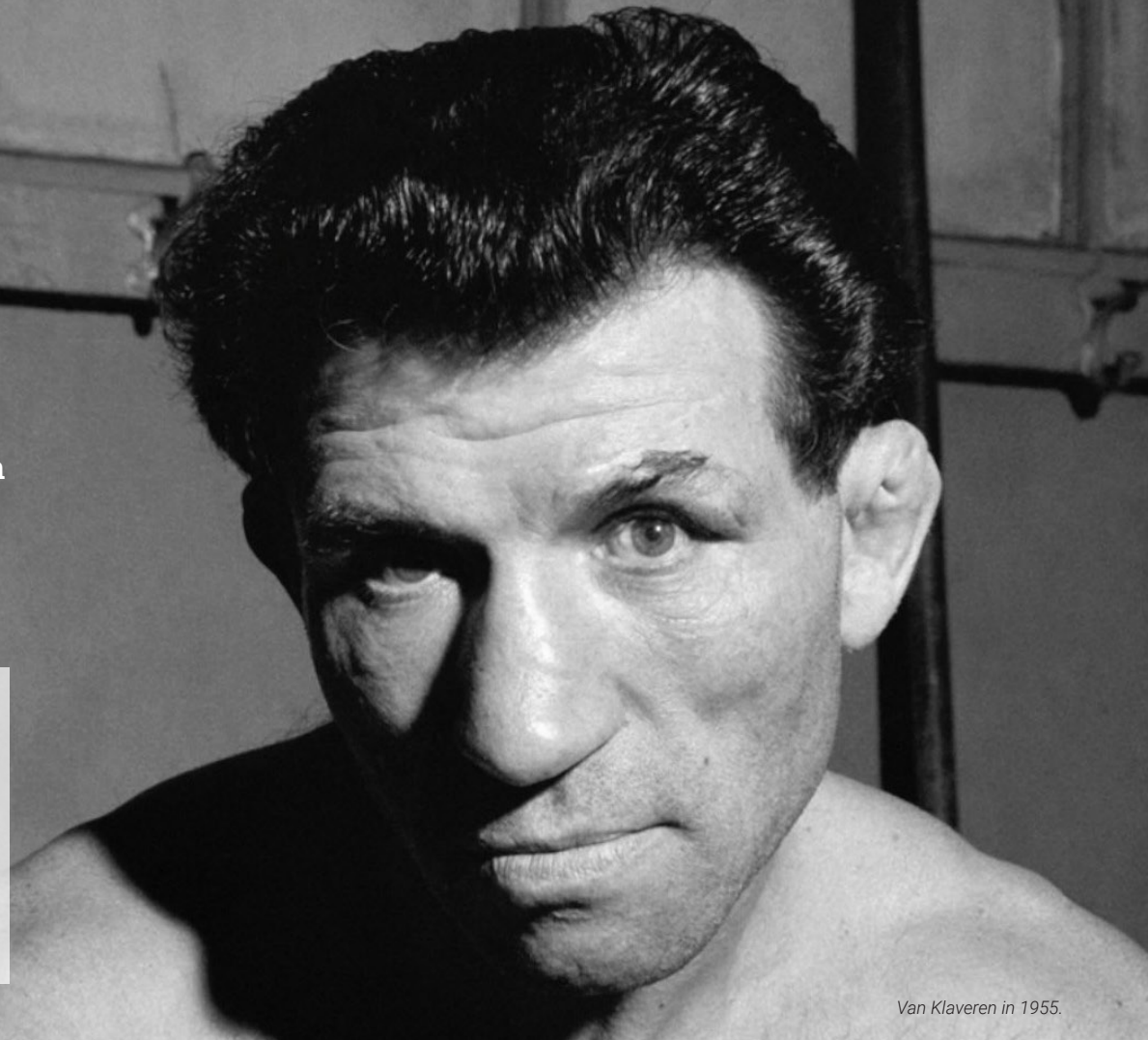
Tijdens de Tweede Wereldoorlog was Van Klaveren niet in Nederland, want enkele weken na de inval in Polen vertrok hij naar de Verenigde Staten voor inmiddels zijn derde bezoek aan dit land. "Ik ben wel gedwongen om naar Amerika te gaan," zei hij op 22 september 1939 in De Telegraaf, "want van bokswedstrijden in Europa komt toch niets. Wanneer de oorlog kort duurt,

zal men mij in Nederland nog wel eens zien optreden. Duurt hij lang, dan ben ik wel zoo langzamerhand te oud geworden, om nog een goed bokser te zijn. In elk geval zal ik in Amerika mijn best doen."

Van de negentien gevechten daar zou hij er slechts één verliezen, alhoewel hij de nodige verwondingen opliep.

Van Klaveren in 1928.

Van Klaveren in 1955.

De oorlog duurde lang en daarmee ook de afwezigheid van Van Klaveren. Hij reisde de hele wereld rond, nadat hij zich in 1942 had aangesloten bij de Nederlandse Luchtmacht in de Verenigde Staten. Zijn idee was eigenlijk om piloot te worden, maar in die functie maakte hij te veel brokken. Voor ieders veiligheid werd hij daarom sportinstructeur. In 1944 verhuisde van Klaveren naar Australië van waaruit hij bij de luchtmachtkrachten verschillende aanvallen op Japan meemaakte. In zijn nieuwe land trouwde hij met verpleegster Joan Hogan.

In februari 1947 keerde hij terug in Nederland, opgewacht door Het Parool. '...Trappelend van genoeg, maar ook van de koude, stond onze populaire pugilist Bep van Klaveren donderdag op de Lloydkade In Rotterdam, direct na zijn aankomst, te midden van tientallen oude vrienden en bekenden, die hem na een afwezigheid van zeven jaar natuurlijk veel te vragen hadden...!' Op de boot terug was hij alweer in training gegaan, om zo snel mogelijk de ring weer te kunnen betreden. Pas in 1956 nam hij afscheid als actief bokser. ■

De familie Olij

In 1928 liep Sam Olij met de Nederlandse vlag tijdens de openingsceremonie van de Olympische Spelen in Amsterdam. Nog geen twintig jaar later werd hem de doodstraf opgelegd wegens landverraad, daarna omgezet in vijftien jaar celstraf.

Sam Olij voor het Bijzonder Gerechtshof aan de Vijzelstraat, Amsterdam (1947).

Tijdens de oorlogsjaren werd Olij, werkzaam voor de Amsterdamse politie, één van de meest beruchte Jodenjagers. Ook zijn zonen Jan en Kees waren goede bokkers én landverraders.

In de jaren dertig was Sam Olij nog een populaire bokser, die in 1939 zelfs meedeed aan een evenement van de Joodse sportbond Maccabi. Al in 1931 was deze bokser en politieman gehaat bij communisten, nadat hij in Amsterdam Tuindorp enkele arbeiders mishandelde. Honderden demonstranten verzamelden zich bij zijn huis. *'Een toonbeeld van brute kracht,'* oordeelde het communistische dagblad De Tribune over Olij. *'Kameraden, breek met deze parasieten en laat ze u geen woord waard zijn.'*

De familie Olij bestond uit overtuigde nazi's. Sam schreef in 1943 een gedicht in Het Rechtsfront, gelieerd aan de NSB, met als opening: *'..Ik ben trotsch op mijn afkomst / Ik ben trotsch op mijn stam-*

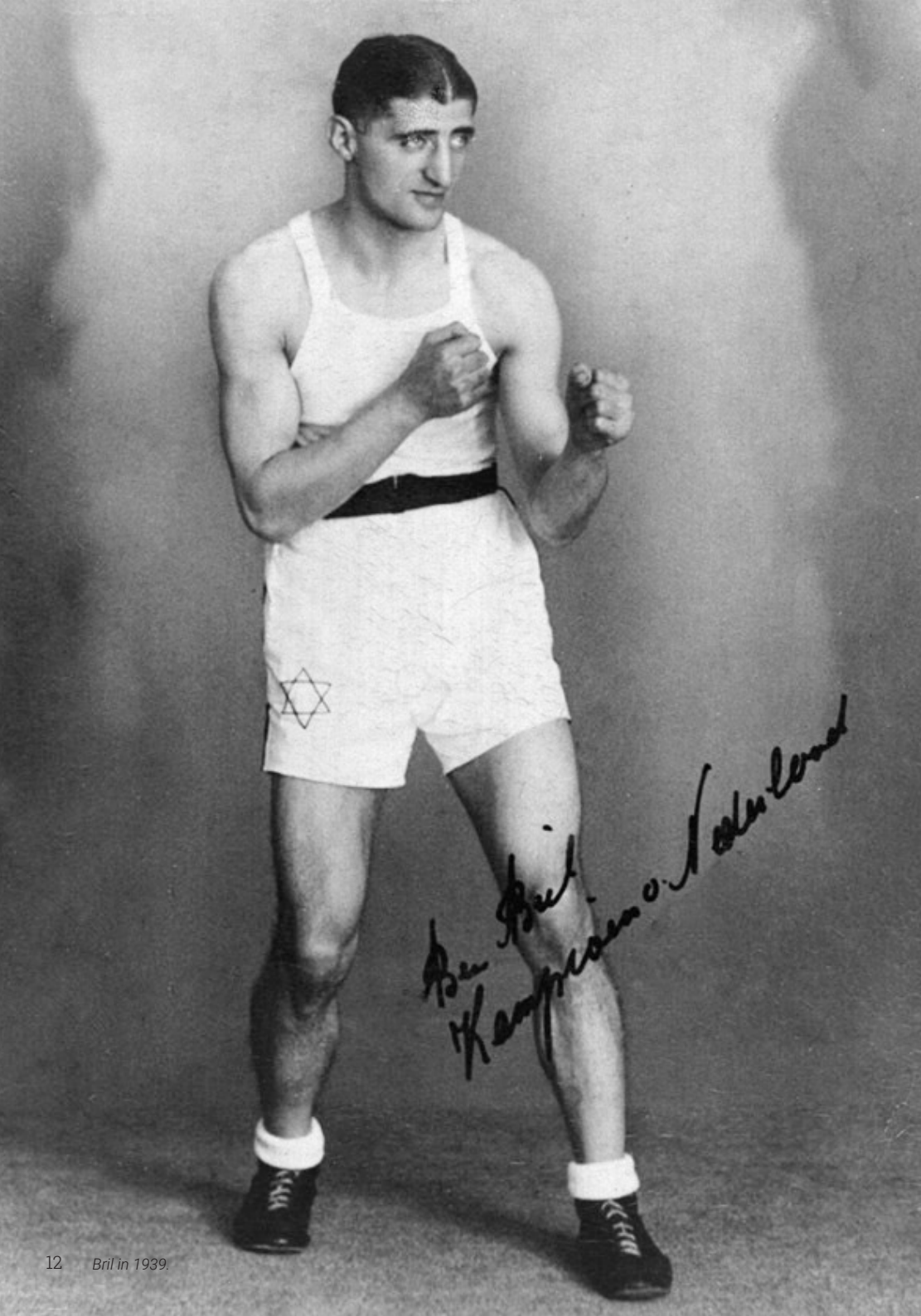
boom / In mij stroomt het bloed van den fieren Germaan...' Met als uitsmijter: *'...t Is Mussert of Moskou, dat is U toch klaar?...'*

Enkele dagen na de Bevrijding werden Sam en Jan Olij opgepakt, tot grote tevredenheid van De Waarheid, de opvolger van De Tribune. *'De door iedereen Amsterdammer gehate fascistische politieagent en mensenjager Sam Olij is met zijn zoon in een café in Landsmeer gegrepen.'* Ruim twee jaar later volgde de rechtszaak waarin Sam tot de doodstraf werd veroordeeld, wat later in vijftien jaar cel werd omgezet. In 1954 kwam hij vervroegd vrij, waarna hij al meteen bij een boksdemonstratie in Landsmeer werd gezien.

Zijn zoons konden vluchten uit Nederland. Jan werd in 1988 door Het Parool opgespoord in Argentinië, zwaar verbitterd en verteerd door heimwee. Zijn broer Kees is nooit meer opgespoord. Sam Olij overleed in 1975. ■

Sam Olij (met vlag, niet met bord) was in 1928 de eerste Nederlandse sporter ooit, die als vlaggendrager de Nederlandse vlag mocht binnendragen tijdens de openingsceremonie van de Olympische Spelen.

Ben Bril

Bril in 1965.

Ben Bril groeide op in het arme deel van de Jodenbuurt. Op elfjarige leeftijd nam zijn oudste broer hem mee naar *De Jonge Bokser* in de Wagenstraat, waar hij meteen lid werd. Als vijftienjarige jongen bereikte hij de kwartfinales op de Olympische Spelen van 1928.

Het werden zijn enige Spelen, want voor Los Angeles 1932 werd hij niet geselecteerd. *“Later bleek de secretaris van de boksbond een NSB’er te zijn,”* aldus Bril, die vermoedde dat hij slachtoffer was geworden van antisemitisme. Vier jaar later boycotte hij de Nazi-Spelen in Berlijn, omdat hij weigerde te sporten voor de nazi’s. In 1940, nog vóór de Duitse inval, nam Bril afscheid van zijn sport.

In de Tweede Wereldoorlog verloor hij 182 familieleden. Samen met zijn vrouw en zoon overleefde hij het concentratiekamp in Bergen-Belsen. In Kamp Westerbork deed hij nog mee aan enkele bokswedstrijden.

Na de oorlog werd Bril één van de beste boksscheidsrechters van de wereld. *“Als scheidsrechter ben je neutraal. De beste moet winnen, zonder aanzien des persoons. Of een bokser wereldkampioen of Olympisch kampioen was, maakte me niets uit. Als er iemand een hekel heeft aan moffen, dan ben ik het, maar dat heb ik als scheidsrechter nooit laten merken.”*

Bril overleed in 2003. ■

10 september 1941: Duitse topboksers in het middengewicht, onder wie negenvoudig kampioen van Europa Gustav Erder, namen het in het Olympisch Stadion tegen elkaar op.

Bezoekadres:
Olympisch Stadion 2
1076 DE Amsterdam
www.olympischstadion.nl

